

NYTTÅRSTALE 1. JANUAR 1978

Naturen gis oss nordboere forhåpninger og optimisme som gave ved vintersolverv.

Vi går mot vår og lysere tider.

Vi har alle et brennende ønske om at det nettopp skal være forhåpningene og optimismen som kan prege oss når vi fra denne dagen ser framover inn i det nye året.

Gir så vår situasjon og vår virkelighet grunn til dette?

Mye av svaret avhenger av oss selv.

Dersom vi hver for oss, og som folk, mer eller mindre passivt gir oss den såkalte skjebnen i vold, da inneholder

- 2 -

vår tid nok av farer og nok av problemer til at framtida kan tegnes mørk og til dels uten håp.

Men framtida er ikke noe som kommer til oss mer eller mindre som en upåvirkelig naturkraft.

Den skapes og formes av mennesker.

Fra det minste til det største skapes den av deg og meg, av enkeltmennesker, av enkeltnasjoner.

La oss møte framtida som ei utfordring som kaller på det beste i oss av vilje og evne til innsats.

Menneskenes historie er ikke bare en lang og nesten sammenhengende beretning om ufred, vold og krig.

Den er samtidig en fortelling om lengsel og streben etter fred og trygghet, og om byggende innsats for å nå dette målet.

Skal vi så aldri nå fram?

Er det på noe område vi ikke har lov til å miste håpet og visjonen så er det i vårt arbeid for fred, trygghet og sikring av grunnleggende menneskerettigheter.

Selv om det året vi har bak oss ikke har brakt med seg nye konflikter og nye trusler har det heller ikke gitt oss en reell, varig fred.

I den langvarige, spenningsfylte konflikten i Midt-Østen er det i de siste måneder kommet nye signaler, som kanskje er det første bud om fred i denne hjemsøkte del av verden.

Vi har et sterkt ønske om at supermaktene gjennom den kontakt de har ved forhandlingsbordet skal kunne finne fram til den eneste fornuftige og trygge vei for framtida, nemlig nedrustning og avspenning.

Den militære og strategiske utvikling i forholdet mellom stormaktene har brakt vår del av verden og vårt land inn i et storpolitisk spenningsfelt.

Vi har som nasjon bare ett ønske - å få leve i trygghet og fred, med vårt demokrati, med vår samfunnsform, med vår kultur.

Vi ønsker å leve i fred og fordragelighet med våre naboer og alle andre som omgir oss i verdenssamfunnet.

Vi setter pris på at vi i vår del av verden har fredelige naboforhold.

Uløste spørsmål og problemer vil vi alltid ønske å løse på en vennskapelig måte på grunnlag av folkerett og forhandlinger.

Men vi ønsker å slå vakt og vern om vår suverenitet

og vår frihet.

Historien har fortalt oss at dette er grunnleggende verdier.

Vi kan ikke sikre freden og sikkerheten i verden hvis vi ikke makter å gjøre gapet mindre mellom de fattige og rike nasjoner.

Det er vel ingen som kan tro på ei framtid i fred der det store flertall av verdens befolkning lever i fattigdom og nød, mens et mindretall nyter sin velstand.

Det året som har gått har ikke gitt noen vesentlige framskritt på dette området, kanskje heller tvert imot.

Vi har sett hvordan bestrebelsene etter å nå en ny økonomisk verdensorden har strandet av mangel på vilje og evne til internasjonal solidaritet.

Som et lite land må vi alene og sammen med andre

stadig arbeide for å nå lengre fram mot en større grad av rettferdighet.

Vi kan ikke nå dette målet uten å være villige til også selv å vise forsakelse.

Det er selvfølgelig tilfredsstillende i denne sammenheng at vi som et av de få land i verden har greid å nå det foreløpige målet FN satte, å gi 1 % av våre felles inntekter til utviklingslandene.

Men det er ikke nok.

Utviklingslandene må få sin del av produksjonsmuligheter og naturlig samhandel for at de skal kunne vokse seg sterkere i et økonomisk og verdensomspennede fellesskap.

Da vil de ha en rimelig mulighet til over lang sikt

å arbeide seg opp av den fattigdommens uføre som de i dag lever under.

Stilt overfor denne utfordrende og enorme oppgaven er det et tragisk paradoks at den vestlige verdens økonomi er inne i en større og mere dyptgående krise enn på lang, lang tid.

Det ventes at 17 millioner mennesker skal gå arbeidsløse i de vestlige industriland i vinter.

Aldri har disse land disponert over slike muligheter som nå, i vitenskapelige framskritt, i teknologi og i tilgjengelige ressurser i det hele.

Aldri har vi visst så mye om økonomi, om organisasjon og de krefter som virker innad i samfunnene og mellom disse på det internasjonale plan.

Aldri har vi stått overfor en verden som i den grad trenger det vi kan skape med våre muligheter.

Og så må vi altså tilbake til de svarteste depresjonsår i 30-årene for å finne så mange ledige hender som vi i dag kan telle i vestlige industriland.

Ingen økonomiske eller politiske teorier skal få oss til å akseptere en slik situasjon.

Arbeidsløshet i vår tid er meningsløs.

De toneangivende og store land i vestlig-økonomisk sammenheng må ta skjeen i en annen hånd og vende sin oppmerksomhet og innsats mot en bekjempelse av arbeidsløsheten.

Det må videre skapes en betydelig større grad av forståelse for internasjonalt samarbeid og internasjonal organisasjon. Krisen er internasjonal og må også bekjempes på det internasjonale plan.

Her må også vi for vår del være villige til å spille med.

Vi har i fjor fra norsk side tatt initiativ til internasjonale drøftinger av dette problemet.

Regjeringen vil nytte alle muligheter til internasjonale kontakter, samråd og felles tiltak for å bekjempe massearbeidsløsheten i de vestlige industriland.

I europeisk sammenheng står Norge mer og mer som et særtilfelle med sin fulle sysselsetting.

Dette betyr ikke at vi ikke har merket stormkastene fra verden rundt oss. Det kommende året vil by på større vansker.

På tross av statistikkens tall om full sysselsetting vet jeg at det er for mange som i dag ser framtida i møte med usikkerhet.

Permisjoner, bedriftsnedleggelse og produksjonsinnskrenkninger skaper usikkerhet og utrygghet i for mange familier.

Det vil kreve mer av oss alle om vi skal make å holde den internasjonale massearbeidsløsheten utenfor vårt lands grenser.

Skal vi ikke på denne første dagen i året bli enige om at vi i fellesskap skal løse den store utfordringen som ligger i å trygge arbeid for flest mulig.

Det er til syvende og sist et spørsmål til deg og meg om en slik solidaritetsholdning skal vinne fram.

Egentlig er ikke kravene så voldsomt store.

Kanskje innebærer de ikke mer enn at vi i 1978 må gi avkall på å kreve en fortsatt vekst i vår materielle

velstand. En velstand som allerede har brakt oss opp som en av verdens 10 rikeste nasjoner.

I en åpen økonomisk konkurransesituasjon i en verdensomspennende depresjon må vi sørge for at våre krav om høyere inntekter ikke gjør våre produkter så kostbare at vi ikke får solgt dem. I så fall får vi det uomgjengelige resultat i arbeidsløshet og tap av arbeidsplasser.

De store inntektsoppgjørene vi står foran til våren vil være en prøvesten på om vi makter å realisere en samfunnsolidaritet til beste for et av de mest grunnleggende krav vi bør stille til vårt samfunn, nemlig å kunne ha en trygg jobb å gå til.

Det vi i denne situasjonen har å gå på økonomisk sett bør vi være villige til å gi til de grupper som er blitt liggende etter i inntektsutviklingen.

Det gjelder generelt lavtlønns- og lavinntektsgruppene, det gjelder våre pensjonister som har minstepensjonene å leve av.

Nå vil sikkert mange si:

Hva med det vi startet med, forhåpningene og optimismen foran det nye året?

Det er nettopp når de sterke katevindene står imot at vi har behov for disse egenskapene.

Hvis vi stiller oss fornuftig, og viser samhold, vil den krisen som slår mot oss nå, neppe behøve å ramme oss alvorligere enn at vi fortsatt skal kunne gjøre dette landet til et enda bedre og tryggere sted og bo.

Når vi i fellesskap har slått oss gjennom krisen,

har vårt land muligheter som aldri før.

Da er det opp til oss selv. Hvis vi har vilje og evne til det, kan vi skape et samfunn som våre forfedre ikke engang våget å drømme om.

Historien lærer oss at menneskene med innsats av fornuft, kunnskap, tro og vilje har løst problemer og vansker som tidligere ble oppfattet som uløselige.

I vårt eget, og i mange andre samfunn finner vi eksempler på dette i alle felter av menneskelig utfoldelse

- i kampen mot sykdom,
- i kampen for økonomiske og sosiale goder,
- i kampen for folkestyre og menneskerettigheter.

Alt dette gir oss grunn til å tro på at også de problemene vi nå sliter med, i vår del av verden, og andre

steder, etter hvert vil kunne løses.

Det gjelder framfor alt troen på at fredsvilje, samarbeid og fornuft vil vinne over mistro og kapprusting.

Det gjelder troen på at solidariteten i verden blir sterk nok til å skape en ny økonomisk verdensorden.

Det gjelder troen på at vi stadig skal kunne gjøre vårt eget land til et bedre, tryggere og vennligere samfunn å bo i.

Får jeg så igjen lov til å sende hilsener og gode ønsker til alle i hele Norge fra Lindesnes i sør til Longyearbyen og Ny-Ålesund i nord.

I dette legger jeg også en hilsen til våre nye

landsmenn, fremmedarbeiderne.

Dere har kommet til Norge, ofte fra meget vanskelige forhold, for å finne ei framtid.

Dere har kommet hit, og har ikke bedt om noe annet enn å få gjøre en jobb i det norske samfunn.

I stunder som dette er det altfor mange som føler savnet av mennesker som stod dem nær.

Ensomme og syke mennesker får ofte en ekstra bør å bære på dager som i dag.

En hilsen og gode ønsker til alle dere.

Jeg hilser også til alle de som skjøtter sitt arbeid mens vi andre kan feire nyttår sammen med familie og venner.

En hilsen til alle nordmenn på oljefeltene i Nordsjøen, sjøfolkene som seiler ute, utenrikstjenestens folk,

de som er engasjert i utviklingshjelpen og de som arbeider i misjonens tjeneste, og alle andre nordmenn som i dag befinner seg utenfor landets grenser.

Jeg føler at jeg på vegne av hele det norske folk kan sende en spesiell hilsen og alle gode ønsker til Kong Olav og hans familie.

Til alle som har sluppet meg inn i stua gjennom radio og fjernsyn i kveld.

Et godt nytt år.